

формування базових соціальних цінностей малих груп підлітків.

Г. Г. Маруніна

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВАННЯ ОСНОВ КУЛЬТУРИ ГІДНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Розробка проблеми морального виховання людини зумовлює необхідність виховання громадянина суспільства з розвинутим почуттям власної гідності. Закладення підґрунтя у вихованні цієї особистісної якості бере початок в дошкільному дитинстві, оскільки саме в цей період створюються основи ціннісних орієнтацій особистості, виникають перші світоглядні уявлення, пластичність психіки (Л.Виготський, С.Рубінштейн); емоційна сприйнятливість (О.Запорожець); з'являються такі особистісні новоутворення, як внутрішні етичні інстанції (Л. Божович, Д.Ельконін); розвиток самооцінки (М.Лісіна, О.Сілвестру); бажання бути визнаним в колі взаємодії однолітками, дорослими. Такі передумови виступають важливою складовою особистісного розвитку дитини, є показником формування свідомості як ядра особистості.

Наша стаття присвячена науково-теоретичним основам виховання власної гідності дошкільників. Аналіз літературних джерел засвідчує, що у психології феномен почуття власної гідності вивчався в контексті розгляду низки проблем: самоствавлення (І.Д.Бех, О.М.Колишко, С.Р.Пантілеєв, К.Роджерс, С.Л.Рубінштейн, Н.І.Сарджвеладзе); глобальної самооцінки (А.Бандура, М.Вагнер, У.Джеймс, О.П.Колеснік, Д.Макдауел, М.Якобі); самоповаги (І.Д.Бех, І.С.Кон, Ч.Х.Кулі, В.Г.Маралов, В.П.Савел'єв, В.Ф.Сафін, Н.Дятленко); сили Я (Ф.В.Бассін, І.С.Кон, В.М.Куніцина); моральної самосвідомості (І.С.Булах, І.С.Кон, В.А.Малахов, В.В.Столін). Почуття власної гідності розглядається як вид самоствавлення (І.Д.Бех, П.А.Кравченко), моральна чеснота (В.П.Савельєв), моральна цінність людини, позитивна якість (М.Ф.Юрій), феномен самосвідомості (В.В.Столін) і конкретизується як феномен саме моральної самосвідомості (І.С.Булах, Ф.В.Кадол, І.С.Кон, В.А.Малахов), складне інтегративне особистісне утворення (Ф.В.Кадол, Т.В.Коротковських, О.В.Шишмакова).

Питання функціонування самосвідомості, процесів самопізнання, вироблення емоційно-ціннісного ставлення до себе, саморегуляції на різних етапах онтогенезу аналізуються в роботах Г.С.Абрамової, М.Й.Боришевського, Д.Т.Дімітрова, О.В.Запорожця, О.Л.Кононко, В.К.Котирло, М.І.Лісіної, Н.І.Непомнящої, С.Р.Пантілеєва, Н.А.Побірченко, В.А.Семиченко, А.І.Сілвестру, Т.М.Титаренко, С.П.Тищенко, І.І.Чеснокової, Л.І.Уманець та ін. Вітчизняні вчені (І.Д.Бех, І.С.Булах, Н.О.Яцюк) в своїх дослідженнях розглядають почуття власної гідності як вид самоствавлення, повагу до себе, головне моральне самопочуття, пов'язане з оцінкою своїх здібностей та можливостей, які допомагають людині долати власні вади, та об'єктивні перешкоди задля досягнень моральних цілей.

Наголосимо, в Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні закладено поняття про "гідність" як провідна якість особистості. Вона проявляється у здатності поводитися самостійно, мати власну точку зору, не погоджуватись з несправедливою оцінкою своїх якостей та досягнень, уникати

або чинити опір приниженням та образам, доводити власну правоту, самостійно регулювати свою поведінку. Як природний механізм самозбереження особистості, що допомагає дошкільнику бути соціально компетентним, свідчить про повноцінний особистісний розвиток змістовних ліній “Я – психічне” та “Я – соціальне” сфери життєдіяльності “Я Сам” (3).

Гідність – складний феномен, який поєднує в собі усвідомлення особистістю мотиву свого вчинку, самооцінку, самоконтроль, вольові зусилля, переживання за результат виконаної справи, гордість за свої досягнення, повагу до себе (самоповага) та повагу до інших (І.Д.Бех, О.Л.Кононко, К.І.Чорна).

На думку вітчизняних дослідників починати формувати основи культури власної гідності слід вже в ранньому віці, підтримуючи у дитини впевненість у праві проявляти, утримувати та відстоювати власну гідність. Почуття власної гідності виникає під час оцінювання іншими значимими для нього людьми його дій в ситуаціях відстоювання власної позиції як особистості або виконавця певної справи. Найбільш близькими до морального почуття є почуття честі, самолюбства, самоповаги. Таке почуття є складовою моральних емоцій – задоволення, поваги, приниження, образи, гніву. Почуття самолюбства у дошкільника проявляється в поєднанні почуття власної гідності з ревним ставленням до думки про неї оточуючих людей. Самоповага є переживанням шанобливого ставлення до себе, побудованого на гордості за свої досягнення, успішну діяльність. Виховання цих почуттів передбачає сформовану здатність дитини адекватно оцінювати себе та оточуючих людей (2).

Зважаючи на означене вище, перспективою подальшого дослідження є вивчення та практична розробка умов виховання основ культури гідності в дошкільному віці.

Література:

1. Коментар до Базового компоненту дошкільної освіти в Україні: науково-методичний посібник / Наук. ред. О. Л. Кононко. – К.: Редакція журналу “Дошкільне виховання”, 2003. – 243 с.
2. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості / О. Л. Кононко. – К.: Освіта, 1998. – С. 100 – 137.
3. Кононко О. Л. Плекаємо в малечі почуття самовартісності / О. Л. Кононко. – Х.: Ранок, 2008. – 141 с.

В. В. Мачуський

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСНОГО ПІДХОДУ В ДОПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВИХОВАНЦІВ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Допрофесійна підготовка є важливим аспектом процесу підготовки спеціалістів будь-якої галузі діяльності людини. Реалізація соціального замовлення суспільства щодо підготовки фахівців нового типу зумовлює необхідність кардинальної зміни самої ідеології підготовки спеціалістів. Це потребує суттєвої зміни навчально-виховного процесу в різних типах освітніх закладах, у тому числі позашкільних.

Узагальнюючи аналіз трактувань поняття “допрофесійна підготовка”, ми